

WEST-VLAAMSE MILIEUFEDERATIE

VIERMAANDELIJKS
TIJDSCHRIFT

NUMMER 2
ZOMER 2020
JAARGANG 15

---

3 FOCUS THEMA

De stroomgebied-
beheerplannen van de
laatste kans.

9 HET VERHAAL VAN DE DOENER

Anke Desender,
oprichtster van voedsel-
bos 'De Veldernis'

12 FOCUS THEMA

Nooit meer hetzelfde na
Corona? Van stilte over
bezinning naar debat tot
onvoorwaardelijk geld
pompen in wat geweest
is.

16 OVER DE SCHREVE

Van Turkije tot Elverdin-
ge: pioniers experimen-
teren met droogtegewas-
sen.

18 PERSPECTIEF

Titus Ghyselinc WWF
Franky Roose ABS over
Vrijheid van teeltkeuze.

---

6 FOCUS REGIO

Droogte in de polders

INTRO

Aäron Fabrice

Als strandjutter en Proper Strand Loper is het strand mijn biotoop. Het strand ligt mij nauw aan het hart en het doet zeer om het mis beheerd te zien. Het strand moet er tegenwoordig liefst vlak uitzien met om de zoveel meter een vuilbak en geen 'onkruid'. En dat allemaal voor de toerist.

Reinigen met zware machines is nochtans helemaal niet nodig, het is duur en onduurzaam. De machines nemen niet alleen afval mee maar ook bijvoorbeeld wieren, die als voedsel dienen voor de Strandvlo, de opruimer van het strand. Op stranden waar men machinaal reinigt, merk ik dat er veel minder strandvlooien te vinden zijn. Allerlei pioniersplanten, het begin van embryonale duinen en een belangrijke eerste frontlinie voor een natuurlijke kustbescherming, werden dit jaar door de lockdown uitzonderlijk niet weg gereinigd. Samen met de West-Vlaamse Milieufederatie en de kustafdelingen van Natuurpunt haalden de Proper Strand Lopers met deze ontluikende strandflora brede media-aandacht.

Proper Strand Lopers bewijzen dat handmatig ruimen onze stranden kan proper houden. De West-Vlaamse Milieufederatie speelt als koepel een belangrijke rol spelen om de beleidsmakers mee wakker te schudden voor een natuurlijker beheer van onze stranden. We moeten met z'n allen samenwerken om dit bijzondere biotoop te beschermen en te behouden.

Aäron Fabrice de Kisangani

Bestuurslid Proper Strand Lopers
Bestuurslid West-Vlaamse Milieufederatie

'Proper Strand Lopers bewijzen dat handmatig ruimen onze stranden proper houden. De West-Vlaamse Milieufederatie speelt als koepel een belangrijke rol spelen om de beleidsmakers mee wakker te schudden voor een natuurlijker beheer van onze stranden.'

FOCUS THEMA

Stroomgebiedbeheerplannen van de laatste kans : En jij kan het mee doen slagen

Vanaf september begint het openbaar onderzoek voor de Vlaamse Stroomgebiedbeheerplannen. Klinkt ver weg. Maar dat een buurtbosje in april verdroogde, dat een aansluiting op het rioleringsnet maar moeilijk lukt, dat enkele de natuurwaarde van de beek maar niet die van de omgeving in rekening genomen wordt, dat zal wel duidelijk zijn. Dit is ook de erfenis van een gebrekkig waterbeleid. Bovendien kiest Vlaanderen ervoor om de doelen voor heel wat beken als 'onhaalbaar' tegen 2027 te bestempelen. En dan zwijgen we nog over de slechte punten van het Mestactieplan. Water is alles.

Op 3 april legde de Vlaamse Regering de contouren vast voor het waterbeleid in jouw bekken: de Waterbeleidsnota. Met 6 krachtlijnen bepaalt Vlaanderen haar ambities voor de komende 6 jaar (2020 - 2025). De krachtlijnen verschillen niet veel met de vorige editie. Niet verwonderlijk ook, want deze passen binnen de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). 'De KRW bepaalt dat zowel het oppervlaktewater als het grondwater tegen 2015 de goede toestand moeten bereiken met gemotiveerde uitstelmogelijkheid tot 2021 of 2027.' Trek dat door naar klimaatverandering, biodiversiteit, ruimte voor water, drinkwatervoorziening en de nodige kostenefficiënte inzet van middelen en samenwerking en je kan zelf evalueren: huidig beleid verderzetten is geen optie.

Dat bewijzen ook de krantenartikelen van de laatste drie maanden: poelen drogen uit, bossen staan droog, de MAP-cijfers zitten achter slot en grendel, drinkwater was er even niet in Overijse, met kans op herhaling, huishoudelijk afvalwater geraakt niet uit waterlopen en proper water niet in de grond. 2015 is niet gehaald: geen enkele van alle Vlaamse waterlopen voldoet momenteel aan de Europese KRW. Meer dan de helft van de waterlopen scoort slecht, een kwart is ontoereikend en amper 17,5% haalt de score 'matig'. Geen enkele scoort "goed", laat staan "zeer goed". Bovendien blijkt de kwaliteit van de waterlopen de afgelopen jaren maar in één derde van de gevallen nog te verbeteren. In 60% van de gevallen is er geen vooruitgang, in 6% zelfs een achteruitgang, hoewel dit uitdrukkelijk verboden is. Het laaghangend fruit is geplukt.

Het plan van de laatste kans

2027 is de laatste kans: alle hens aan dek dus. Daarom is er nu een derde Waterbeleidsnota. Met dezelfde krachtlijnen natuurlijk, maar het zijn niet de krachtlijnen die de resultaten bepalen. Dat doen de resultaatsverbintenissen en middelen, de kracht van samenwerkingen, maar vooral: het gedeelde inzicht dat er wel degelijk een systeemverandering nodig is, op vele vlakken. En dat laatste lijkt het grootste werk. Dat dit wordt opgenomen door de verschillende sectoren en overheden, zou dan ook moeten af te lezen zijn uit deze verlossende derde Waterbeleidsnota.

Wat vragen we dan?

In een gemeenschappelijke nota aan de Vlaamse Regering, in reactie op de eerste versie van de Waterbeleidsnota, gaven Bond Beter Leefmilieu, Natuurpunt en de West-Vlaamse Milieufederatie een aantal kernpunten mee waar volgens hen deze eerste versie niet aan voldeed.

Ambitie

De Waterbeleidsnota gaat er op voorhand al van uit dat de doelen niet zullen gehaald worden. Als we in 2027 onze waterlichamen in goede toestand willen, moeten er dus ambitieuze en afdwingbare doelen voorop gesteld worden. De nota doet hiervoor inspanningen, maar duidelijk niet genoeg.

Een groen infrastructuurfonds

Grote investeringen in blauwgroene infrastructuur in het buitengebied dringen zich op. Hier-

voor moeten de nodige middelen beschikbaar zijn en dit kan binnen een Groen Infrastructuurfonds. Dat kan aangewend worden voor werken die de waterkwaliteit alsook -kwantiteit ten goede komen en bij voorkeur ook ecologische winsten boeken. Grootschalige werken, zoals het Sigmaproject, kunnen dan uitgewerkt worden voor andere bekkens dan de Schelde. Dit fonds kan voorzien in budgetten om bijvoorbeeld grond aan te kopen in de valleien voor vernatuurlijking, klimaatrobustheid en versterken van de watervoorraden en -kwaliteit. Ook voor de middelen voor riolering – dus eerder stedelijk gebied- willen we een verschuiving: momenteel kunnen deze middelen enkel in betonnen kokers worden geïnvesteerd, maar wadi's, stedelijke infiltratiezones en groen, collectieve ondergrondse regenputten,... nemen capaciteit over van de riolering en moeten ook bekostigd kunnen worden uit het fonds.

We vragen de Vlaamse overheid ook om een infiltratiebonus, waarbij burgers en bedrijven die regenwater op eigen terrein infiltreren, financieel beloond worden. Dit kan gebeuren door de waterfactuur transparant te maken door de kosten voor de afvoer (en zuivering) van regenwater apart te vermelden én de mogelijkheid te bieden om aan die kost te ontsnappen door zelf het hemelwaterprobleem lokaal op te lossen. In Duitsland, ook goed bemest, bestaat dit bonusstelsel al. De West-Vlaamse Milieufederatie leert nog steeds met het 'Regentuinplan', ooit zal er de juiste mest voor zijn om het te laten groeien.

Afdwingbare resultaten mestbeleid

We schreven er al veel over: als het gaat om waterkwaliteit in West-Vlaanderen, dan praten we over huishoudens die niet aangesloten zijn op riolering en over landbouw. Het afstemmen van de normen, strategieën, doelen en acties tussen de verschillende plannen (natuur, mestactieplan, ruimtelijke planning, erosie,...) is nog steeds moeilijk of onbestaand. Waterbeleid kan niet slagen zonder deze integratie. Zo kan het Europese landbouwbeleid met een verschuiving van de premie voor runderen, naar het houden van permanent grasland een enorme winst betekenen.

Het watersysteem moet drager worden van de sectoren die ervan leven of afhankelijk zijn, niet omgekeerd. Tenslotte vragen we ook om het Vlaamse waterbeleid af te stemmen op de doelen voor de federale Noordzee. Want ook daar lijken schotten tussen te staan. De groei van *p.globosa*, het zeeschuim, lijkt ook verbonden te zijn met het mestbeleid in onze bekkens.

Gemeenten eten de wortel, maar ontspringen de stok

Bijna 20 procent van het Vlaams huishoudelijk afvalwater komt ongezuiverd in onze waterlopen terecht als gevolg van de slechte staat van onze riolen. De waterzuiveringsgraad moet dus drin-

gend omhoog. En de middelen zijn er: 600 miljoen euro voor rioleringswerken wordt echter niet benut. Waar het aanleggen van riolering te duur is, door verspreide bebouwing (slechte ruimtelijke ordening), moet een individuele zuivering opgelegd worden. Dit is het vervuiler-betaalt-principe. Gemeenten kunnen wel subsidies krijgen, maar als ze de doelstellingen niet halen worden ze daar totaal niet op afgerekend. De koppeling tussen ruimtelijk en waterbeleid komt hier duidelijk naar boven. Opvallend ook hoe Vlaanderen het lozen van vervuild water nog steeds niet prioritair halt toeroept in gebieden waar beschermde natuur als eerste last heeft. Een verschil met beschermde gebieden in bijvoorbeeld Nederland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk waar afvalwateropvang wel de norm is. Kortom: het natuurlijk watersysteem als leidraad en de biodiversiteit als toets voor het waterbeleid.

Meer op <http://www.westvlaamsemilieufederatie.be/wp-content/uploads/2019/07/DEF-openbaar-onderzoek-ontwerp-waterbeleidsnota-2020-2025.pdf>

Naar Stroomgebiedbeheerplannen

Van Waterbeleidsnota naar Stroomgebiedbeheerplan: de verfijning van de visie. Normaalgezien. Vlaanderen kiest er echter voor om het algemeen kader eerst lokaal in te vullen (bekkens) om dan terug op te bouwen en te verbinden in Schelde- en Maasgebied.

Samen met Natuurpunt en Bond Beter Leefmilieu stelde de West-Vlaamse Milieufederatie een leidraad op voor de vertegenwoordigers van de natuur- en milieusector in de bekkenraden. Zij kregen een kans om te sleutelen aan de eerste

Leimeersen © Peter Hansson

voorstellen. In antwoord op de bezwaren van de milieu- en natuurbeweging werd heel vaak doorverwezen naar de Stroomgebiedbeheerplannen. Het is dan ook niet onlogisch dat deze elementen werden gebundeld voor de lokale bezwaren in de bekkenraden.

In haar modelbezwaar herhaalt en verfijnt de milieu- en natuursector de vraag naar afstemming van de verschillende beleidssectoren, die lokaal concreet worden ingevuld, met als basis het respect voor het ecosysteem. Het (sub) regionale niveau is het niveau waar concrete maatregelen ikv rivierherstel, opwaardering van valleigebieden, herstel grondwaterpeil, integreren van instandhoudingsdoelen, uifasieren van schadelijke overstorten bij natuur, opkrikken van de waterkwaliteit,... met concrete acties kunnen uitgewerkt worden. Tijd dus om de belofte uit het regeerakkoord om te zetten in acties: "Robuuste natuur-, bos- en valleigebieden vormen de ruggengraat van een ruimer, functioneel groenblauw netwerk, dat zich doorheen de open ruimte uitstrekt tot in het centrum van dorpen en steden."

Weg van het morrelen in de marge? Hoewel we dringend moeten ontharden, maakt West-Vlaanderen zich weer klaar voor een nieuwe golf van bedrijventerreinen. Vlaanderen gaf onze Provincie de mogelijkheid om 430 hectare extra te putten uit de 'reserve'. Maar ook de massale drainage zorgt in West-Vlaanderen voor verdroging: water raakt moeilijk tot in de onderliggende lagen en wordt afgevoerd. De compensatie hiervoor zijn de bufferbekkens. Deze worden veelal gegraven op drassige stukken (belangrijk voor watersysteem, onbruikbaar voor huidige land-

bouw) en zorgen er -kort gezegd- met het steeds uitbreiden van het wateraanbod voor, dat er bronmaatregelen (aangepaste irrigatie/teelten) uitgesteld worden. De beweging wil dan ook geen uitstel meer in het behalen van doelen, zoals die nu wél ingepland wordt. De Europese Commissie heeft haar bezorgdheid hierover al eerder geuit: je kan niet blijven vooruitschuiven.

Je kan de volledige nota krijgen via het secretariaat.

Vanaf september is het ook aan jou

Vanaf september gaan de Stroomgebiedbeheerplannen in openbaar onderzoek. Deze plannen van de laatste kans moeten in lijn komen met de Europese doelen (KRW). Het is nu wel duidelijk dat een robuust watersysteem van levensbelang is voor het natuurlijk milieu. De West-Vlaamse Milieufederatie werkt binnen de groep van milieu- en natuurverenigingen mee aan een campagne om het openbaar onderzoek tot in de haarvaten van ons watersysteem te laten gelden. Deze raadpleging wordt gespreid over enkele maanden, wat ieder de tijd geeft om de plannen goed te lezen, te commentariëren en aan te vullen. Met jou kunnen we de plannen bijsturen. Want in 2027 moet ons watersysteem in goede toestand zijn. Zonder uitstel.

Wil je als natuur- of milieuvereniging (of lid) meewerken in het waternetwerk voor West-Vlaanderen? Geef even een seintje aan bart.vanwilde-meersch@westvlaamsemilieufederatie.be

<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen>

FOCUS THEMA Droogte in de polders

© Leticia Cheyvens

Niet alleen de landbouw en onze maatschappij lijden onder de droogte. Ook de natuur kreunt onder het tekort aan neerslag en te lage waterpeilen. Veel natuur is sterk afhankelijk van water. Eén van de natuurpareltjes in West-Vlaanderen, de Oostkustpolders, is internationaal bekend voor de duizenden overwinterende en broedende weidevogels. Net deze soorten zijn afhankelijk van water voor hun overleven.

Waterlandschap, door mensenhand gemaakt

Net achter de Belgische kust vind je deze uitgestrekte graslanden, vol grachten en sleuven. Door de middeleeuwse inpolderingen, oude klei- en veenontginningen, sloten, poelen en greppels vormde de mens dit prachtige open landschap, dat eeuwenlang ook enorm veel water bevatte. Dit landschap, waarin de middeleeuwen soms nog leesbaar zijn, combineert een heel hoge rijkdom aan flora en fauna met de smaak van de geschiedenis. Grote delen ervan zijn beschermd als vogelrichtlijn- of habitatgebied, maar ook als historisch permanent grasland. Samen met de West-Vlaamse Milieufederatie en S.O.S. Kustpolders, trachtte Natuurpunt de niet-beschermd poldergraslanden nog onder de natuurwetgeving te beschermen. Maar dat lukte niet, onder druk van de landbouw.

Met de aankoop van verschillende natuurgebieden, nam Natuurpunt zelf om dit open en waterrijke landschap te beschermen. Meer dan 1000 ha zijn zo onder beheer van Natuurpunt gekomen: de Keygnaert, Zwaanhoek, Uiterkerkse Polder, Ter Doest, Polder van Dudzele-Kruisabele, de Stadswallen van Damme en de Sint-Doonaaspolder.

Water speelt een centrale rol in deze wetlands, zowel landschappelijk als voor de zilte planten en de bedreigde weidevogels. Het natuurlijk watersysteem bestaat al eeuwenlang uit hoge waterpeilen in de winter door de vele winterneerslag, die langzaam dalen naarmate de lente en zomer vordert. Deze dalende waterstand, duwt op vele plaatsen het zilte grondwater zelfs naar de oppervlakte waardoor zilte vegetaties kunnen groeien gelijkaardig aan de schorren in de getijdengebieden. En dat trekt dan weer een eigen fauna aan. Dit maakt deze polders uniek in West-Europa.

Tegennatuurlijk waterpeilbeheer

Toch zien we al jaren een tegennatuurlijk waterpeilbeheer in de polders, waarbij in de winter de waterpeilen laag gehouden worden en verhoogd worden in de zomer: het water wordt dus in de winter massaal afgevoerd naar zee en in de zomer ingelaten vanuit de kanalen die de polders voeden. Daarbovenop komen de laatste jaren de extreme droge voorjaren. Het aantrekken van water, wordt moeilijker: zowel de slootpeilen als de grondwatertafel zijn te laag. Maar de gebieden mét water, blijven vogels aantrekken.

De waterrijke weilanden zijn immers erg in trek bij steltlopers en ganzen. De kluut, grutto en tureluur brengen hier hun jongen groot. De hoge waterpeilen tijdens het broedseizoen, met veel plasdras in de weiden, zijn nodig om slakken, kreeftjes, wormen, muggen,... in leven te houden en net die diertjes dienen als voeding voor deze weidevogels.

Internationaal zien we al jarenlang een sterke terugval van de aantallen weidevogels, vnl. door intensivering van de landbouw – en dus het omploegen van weiland voor bijvoorbeeld mais of turbogras, ipv koeien in de weide- en het verdrogen van wetlands. Door het aankopen en herstellen van natuurlijk reliëf en waterhuishouding, trachtte Natuurpunt antwoord te bieden op die terugval. Al driemaal kregen de polders Europese steun via het LIFE-fonds. Dit resulteerde eerst in een positieve evolutie, waarbij de territoria en aantallen weidevogels toenamen naargelang de reservatoersoppervlakte steeg. Maar de laatste jaren is er een kentering: hoewel de beheerde oppervlakte steeg en werken werden uitgevoerd, daalt het aantal weidevogels.

Ook in 2020 wordt deze negatieve trend verder gezet in de Uitkerkse Polder (tussen haakjes aantal in 2019):

grutto: 123 (143), Kievit: 187 (210), tureluur: 88 (94), kluut: 47 (49), scholekster: 36 (44)

wilde eend: 211 (245), slobeend: 15 (36), berg-eend: 67 (79)

Pompen tegen terugval

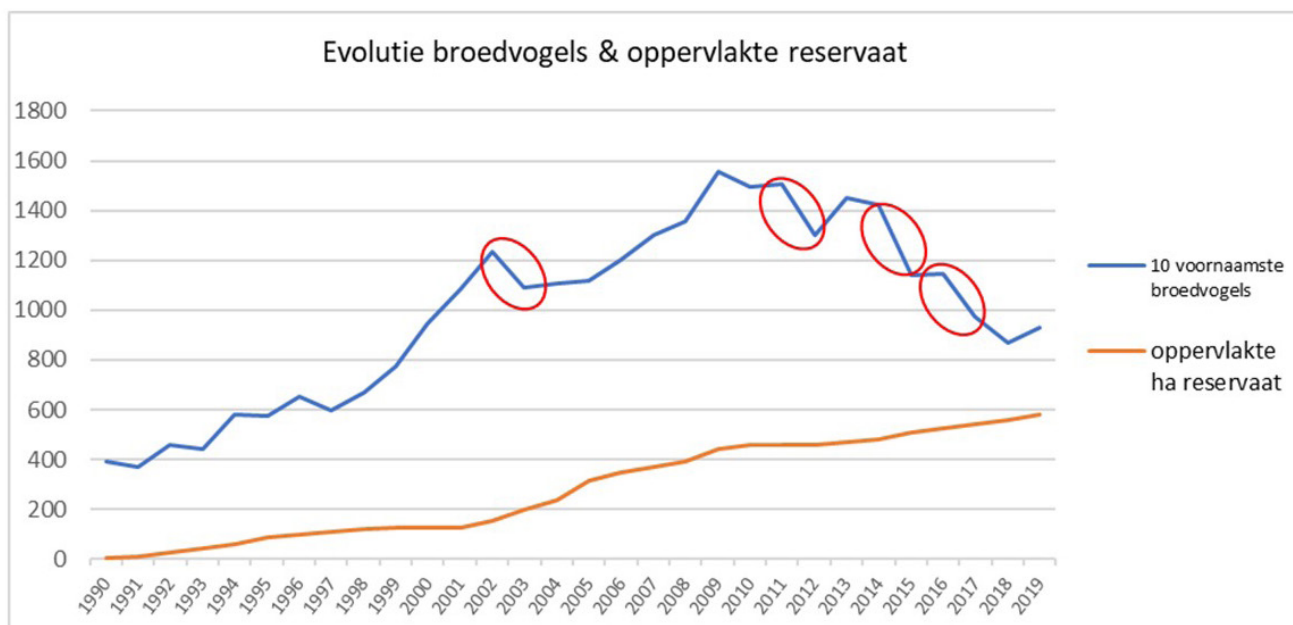
Om de droogte en de negatieve effecten van het onnatuurlijk waterpeilbeheer te counteren, plaatst Natuurpunt sinds 2017 hooilandpompen in de weilanden. Dit zijn door zonne-energie aangedreven pompen, die de percelen tijdens het broedseizoen vernatten. Daar waar de pompen staan, zien we de territoria stand houden.

Er zijn zelfs al observaties waarbij broedvogels zich tijdens het broedseizoen verplaatsen richting de vernatte percelen.

Foto: Grutto jong.

“Weidevogels” zijn een brede categorie van vogels die in een waterrijk open landschap leven en broeden (en dit open landschap ook nodig hebben, bv. als bescherming tegen predatoren). Veel van deze soorten zijn ‘kritisch’ (veeleisend naar hun biotoop toe). Steltlopers als grutto en tureluur bijvoorbeeld hebben nood aan een vochtige bodem om met hun lange snavels naar emelten (larven van langpootmuggen) te kunnen peuren. Bij uitdroging wordt de klei immers hard als beton. Door de zakkende grondwatertafel gaan bodembewonende ongewervelden, zoals regenwormen, dieper de bodem in buiten het bereik van vogels. Maar ze hebben tegelijk hoog gras nodig, waarin hun jongen zich kunnen verbergen en met hun korte snavel naar insecten kunnen pikken. Onrechtstreeks stijgt ook de predatie op de weidevogels, doordat predatoren makkelijker bij de nesten kunnen komen.

Naast het negatieve effect op de vogels is er ook een negatieve impact op de zilte habitats. Deze zilte habitats zijn zeer zeldzaam in Europa, doordat ze landinwaarts van de dijken zijn gelegen. Kenmerkende soorten als zeekraal zijn pioniersoorten, die kiemen in een natte bodem met brak tot zout grondwater. Maar door de droogte komt het grondwater niet meer naar de oppervlakte en is de klei vaak te droog en dus te hard om in te kiemen. In 2019 en 2020 zijn door de droogte vele zilte vegetaties verdwenen, of gereduceerd tot kleine vlekjes in de graslanden.

Naast de kortetermijneffecten op de biodiversiteit, hebben de lage waterstanden ook impact op het volledige polderecosysteem. Het veen in de onderliggende lagen klinkt door de droogte in, waardoor bv de Uitkerkse Polder steeds dieper zakt. Ook de productie en voedingswaarde voor het vee van het vroegere 'vette' gras daalt. Natte graslanden nemen daarbij ook meer CO₂ op in de bodem dan droge graslanden, dus ook in functie van de klimaatadaptatie is het van belang om de percelen nat te houden. In landbouwgebied onderdrukt de regenwaterlens het zilte grondwater, maar door de droogte komt brak tot zout water in de sloten terecht waardoor het water ondrinkbaar wordt voor het vee.

Alle hens aan dek voor de poldergraslanden

Het is dan ook alle hens aan dek om de negatieve effecten van de droogtes te milderen. Natuurpunt tracht op de percelen zelf het reliëf regelmatig te ruimen en te zorgen dat het water niet wegvloeit door kleine dammetjes te plaatsen. In geëgaliseerde percelen wordt nieuw reliëf aangelegd, in voormalige akkers worden de drainagebuizen verwijderd. En het water wordt terug op de percelen gebracht met de hooilandpompjes.

Het herstel en het behoud van een voldoende hoog waterpeil is zowel voor de natuur als voor de meer dan honderd landbouwers die de reservaatpercelen mee beheren levensnoodzakelijk. De toenemende droogte van de laatste jaren maakt duidelijk dat de klimaatverandering wel degelijk een feit is en dat maatregelen om het waterpeil voldoende hoog te houden niet langer kunnen uitgesteld worden. Vandaar een dringende oproep aan alle betrokken actoren en instanties om niet langer te talmen met een structurele bijstelling van het waterpeilbeheer conform de uitgangspunten van het Raamakkoord.

Tekst Leticia Gheysens Natuurpunt

HET VERHAAL VAN DE DOENER

Anke Desender, oprichtster van voedselbos 'De Veldernis'.

Van waar je inzet en hoe begon het?

De natuurkriebel werd me meegegeven door een bevoegen leerkracht in het 3de leerjaar. Meester Eric vulde een groot aquarium met kleine mysterieuze waterdierpjes en leerde ons welke de waterkwaliteit aantonen. Natuurstudie en natuurbescherming hebben me daarna nooit meer losgelaten.

Welke rol speelt de West-Vlaamse Milieufederatie daarin?

Met bewondering kijk ik naar de dossierkennis van medewerkers, bestuur en vrijwilligers. In overleg leer ik altijd iets bij. We wonen in een democratie waar beleid transparant zou moeten gevoerd worden. Maar dit is niet steeds het geval. De West-Vlaamse Milieufederatie heeft als 'luis in de pels' een sleutelrol om ingewikkelde beleidsprocedures op te volgen en te vertalen naar een groter publiek. Een democratie heeft een sterk middenveld broodnodig.

Waar gaat het volgens jou de goeie kant op in West-Vlaanderen?

De waterproblematiek baart me grote zorgen. Ik heb nu wel het gevoel dat er de laatste 3 jaar eindelijk verandering in het discours komt en stappen ondernomen worden.

Waar moet in onze provincie dringend de hand aan de ploeg?

De landbouw moet gestimuleerd worden om de nodige ingrijpende veranderingen door te voeren, zodat uitdagingen van morgen het hoofd geboden kunnen worden. Landbouwers en natuurbeheerders moeten meer samenwerken en goede voorbeeldprojecten beter gecommuniceerd om boeren over de streep te trekken. De Provincie draagt al een steentje bij rond korte keten. En nu komt Europa met een hele hervorming in de farm to fork-strategie. Laten we hier voluit mee aan de slag gaan.

Welke 'groene' droom hoop je ooit verwezenlijkt te zien?

Ik ben moeder van twee jonge kinderen. Dus ik mag de hoop niet verliezen dat mijn kinderen en potentiële kleinkinderen nog zullen kunnen genieten van een stabiel klimaat in een biodiversers landschap.

Op welk plekje in de provincie kom je tot rust?

Op mijn kleine hoeve, waar ik samen met mijn partner op anderhalve hectare een voedselbos heb aangelegd, gericht op biodiversiteit en beleving. Onze kinderen maken er kampen en vinden er nog volop kikkers en salamanders in de beek. Ik verwonder me er ook telkens over de nieuwe soorten die er spontaan komen aanwaaien. We noemen ons voedselbos 'de Veldernis', want het was een overbemeste paardenweide die elk jaar een beetje wilder wordt. Ik besef dat dit een grote luxe is in deze tijd, maar zou mijn dagelijkse portie natuur niet meer kunnen missen.

#BeterNaCorona

© Dieter Anseeuw

Meer lezen? www.facebook.com/wmfkoepel

@WMF_Bart

Oostende pioniert met een alternatieve meeuwenaanpak i.s.m. VOC Oostende. Maar de mens palmde de ruimte van de meeuw in, dus die verhuist naar binnenland. Terug op zoek naar degelijke ruimte voor de meeuw. Werk dat lang is blijven liggen in Vlaanderen.... @zuhal_demir

Op stap met het nieuwe meeuwenteam: "Als we het dak op springen, v...
Voor het eerst heeft Oostende zijn eigen meeuwenteam. Het
Opvangcentrum voor Vogels en Wilde Dieren rekruteerde daarvoor een...
kw.be

West-Vlaamse
pretparken
wel al open!

@robinver1

Olifant in de kamer wordt eindelijk benoemd. "Tot 20% van de grondwaterwinning door bedrijven en landbouwers is illegaal, schatten experts. Ook bij particulieren blijft oppompen dikwijls onder de radar."

Graag op de hoogte blijven van de tweets van de West-Vlaamse Milieufederatie?

Volg @WMF_Bart!

© tv - Er ligt meer afval dan gewoonlijk in de duinen aan de kust

West-Vlaamse Milieufederatie trekt aan de alarmbel: "Meer afval in de duinen door coronamaatregelen"

"Werkgeversfederatie VOKA vroeg reeds om vergunningsaanvragen en openbare onderzoeken volledig te digitaliseren. Ook BBL is voorstander van digitalisatie, maar dan wel op voorwaarde dat het Omgevingsloket gebruiksvriendelijker wordt en naar behoren werkt. Niet alleen voor de indieners van vergunningen, ook voor belanghebbende burgers. Zo kunnen bijvoorbeeld bouwplannen van architecten enkel op het gemeentehuis ingekeken worden."

*BBL 17 april 2020

#cijfers

Aardappelproducten van Veurne tot Moeskroen:

Clarebout: 700.000 ton

Aviko: 350.000 ton

Agristo: 700.000 ton

Lutosa: 800.000 ton

Bart's Potato Company: 50.000 ton

Ecofrost :200.000 ton

Roger en Roger: 130.000 ton

'Er wordt geproduceerd en geproduceerd', vertelt Hendrik Vandamme van het Algemeen Boerensyndicaat (ABS). 'Zolang de afzet niet verstoord wordt, draait dat goed. Maar er is niet veel voor nodig om dat te ondermijnen.'

* Mo magazine. 4 mei 2020.

"LOKAAL VERANKERDE LANDBOUW, DIE DANKZIJ EN MÉT DE OMGEVING WERKT, BIEDT ANTWOORD OP HEEL WAT UITDAGINGEN WAAR WE VOOR STAAN."

BART VANWILDEMEERSCH,
BELEIDSMEDEWERKER
WEST-VLAAMSE MILIEUFEDERATIE

VOEDSEL
ANDERS

Foto: wmf

WEST-VLAAMSE
MILIEUFEDERATIE

FOCUS THEMA

‘Nooit meer hetzelfde na corona?’:

Van stilte, over bezinning, naar debat tot onvoorwaardelijk geld pompen in wat geweest is

12 maart: de Veiligheidsraad kondigt de noodmaatregelen af omwille van de snelle verspreiding van het nieuwe coronavirus. 13 maart: cafés sluiten. 16 maart: de sluiting van scholen volgt. 18 maart: alle niet-essentiële diensten en activiteiten worden verboden. Ons land gaat net als vele andere landen in een nooit geziene lockdown.

Op het Nederlandse RTLnieuws geeft historicus René Cuperus een eigenzinnige kijk: ‘Milieufanatici zien corona als een van God gegeven kans voor een groene herstart van de wereld. Anderen zien corona als het Alle Menschen werden Brüder-virus: voortaan danst de mensheid arm in arm de toekomst in. Weer anderen voorspellen het definitieve einde van de neoliberale globalisering of het begin van de post-Amerikaanse wereldorde of het uiteenvallen van de Europese Unie’. Wat er ook van kome: de Coronacrisis legt de breuklijnen van de samenleving bloot. Onze groene pen heeft goed dienst gedaan tijdens de coronacrisis. Omdat je moeilijk op alles geabonneerd kan zijn, doen we even het sprokkelwerk voor je. Een overzicht van de debatten waar we met de West-Vlaamse Milieufederatie onze neus hebben tussen gestoken.

#BeterNaCorona: Een natuurlijk relanceplan voor de kust

De West-Vlaamse Milieufederatie is, met haar partners Natuurpunt en de Proper Strandlopers, al langer vragende partij voor een natuurlijke kustbescherming. Hiervoor is het behoud van de embryonale duintjes nodig. Deze houden het opwaaiend zand tegen en leggen het vast, waardoor de gemeenten, De Lijn en de havenbesturen minder kosten hebben voor het ruimen van het zand op hun terrein. Allemaal logisch. Maar toch: jaarlijks worden de stranden genivelleerd voor de sport en de strandcabines,

het zand van op de dijk tot in de zee gereden, zand afgevoerd naar bouwerven en vervolgens terug opgespoten door DEME. Machines zeven in het hoogseizoen het zand van afval en verbrokkelen daarbij niet alleen het plastic tot microplastics, maar nemen ook de plantjes en hun voeding, de wieren aan de vloedlijn, mee naar het stort.

Zonder het massatoerisme en de hieraan gepaarde werken, kregen zeepostelein, zeeraket, stekend loogkruid, ... en kleine duintjes ruimte om te groeien. Zeehonden kwamen weer wat meer op de stranden en de kustvrijwilligers stuurden heel wat foto's door naar de West-Vlaamse Milieufederatie. De beelden die we deelden op de sociale media vonden gauw hun weg naar de pers en zorgden voor een klein stukje collectieve beeldvorming van een natuurlijke kust. Dat een kustbewoner zover ging dat hij elke dag de groei van de zeepostelein op strand voor Thermae Palace in Oostende kwam opmeten, toont hoe groot het enthousiasme was over de nieuwe meer natuurlijke situatie.

Als een van de eerste badplaatsen, was het Brugge die voor extra Vlaamse middelen opriep. Met haar onmetelijk strand bij laag water kan Zeebrugge wel 45.000 bezoekers aan, corona-proof. Dat deze aantallen wat groot uitvielen voor een situatie bij hoog water, noopte het Brugse college ertoe om het strand voor natuurgebied De Fonteintjes ook als badzone te gaan aanduiden. Ook uit andere kustgemeenten kregen we melding van de intentie om de stranden te gaan verkavelen voor een gespreid massatoerisme. Samen met Greenpeace, BBL, Natuurpunt en WWF, gaven we dan ook snel kracht aan onze vraag naar een natuurlijk relanceplan.

<https://www.natuurpunt.be/nieuws/naar-een-natuurlijk-relanceplan-20200420>

© Solange Coppens

Op 11 mei werden de eerste maatregelen besproken tussen de kustburgemeesters en minister Demir (hier voor toerisme). Het is op dit moment nog onduidelijk in welke mate onze voorstellen (afvalbeleid en bescherming van de duinen) meegenomen werden in de bespreking. Op vandaag (6 juni) zijn de eerste signalen niet bijzonder positief: door de controles – op het verbod op ‘zitten’ op het strand, verschuift de druk naar de duinen. Traditioneel is hier minder controle en dat laat zich nu blijken uit een grote toename van afval in de duinen. Omdat dit niet zonder besmettingsgevaar is en de kwetsbaarheid van de kleine duinreservaatjes best wel groot is, vragen we hiervoor (27 mei), in samenwerking met onze lidorganisaties Natuurpunt en de Proper Strandlopers meer aandacht in verschillende kranten (1).

Het is Oostende, die als eerste kustgemeente een overleg vraagt met de natuursector, om de mogelijkheden van een afvalplan, op stedelijk niveau, te bespreken. De stilte van de andere kustgemeenten, doet vermoeden dat #BeterNaCorona misschien wat opgeschoven wordt, ivf van een eenzijdige economische relance.

#BeterNaCorona: Patatten of frieten?

‘Onze Vlaamse landbouw is sterk gericht op export en bij de minste marktverstoring zweeft de hele sector’. ‘OK’, denk je, ‘niks nieuws’. Maar wél uit de mond van de voorzitter van de tweede grootste boerenbond van Vlaanderen(2). Want Vlaanderen ‘is geen wereldspeler’, maar heeft vooral ‘een nabije afzetmarkt die gericht is op de buurlanden’ zo redeneert de Boerenbond. Dé perfecte gelegenheid om de pijnpunten, veroorzaakt door de massaproductie in onze provincie, aan de kaak te stellen. Samen met Natuurpunt (2) kropen we in de pen en nodigden we de boeren uit om samen na te denken hoe we uit de locked-in raken.

“Dat een kustbewoner zover ging dat hij elke dag de groei van de zeepostelein voor Thermae Palace in Oostende kwam opmeten, toont hoe groot het enthousiasme was voor de nieuwe meer natuurlijke situatie”

op een manier die goed is voor boer, buurt en beest. Een ruim gedeeld artikel in Landbouwleven (4) bracht de boodschap direct bij de boer.

Net op dat moment lanceerde Belgapom, de koepel van de aardappelverwerkende industrie -goed vertegenwoordigd in West-Vlaanderen (zowel in ruimte, als in milieu-effecten)- de oproep om twee maal per week frieten te eten -tegen het advies van de Gezondheidsraad in. Door het sluiten van de markten, zaten de diepvriezers van deze industrie ‘plein vol’ en moest er ruimte gemaakt worden voor de nieuwe producten. Dat de 25 ton aardappelen, die de sector wekelijks via de Voedselbanken verdeelde (met steun van Vlaanderen), niet genoeg was om de 750.000 ton ‘oude’ aardappelen van het vrije aandeel kwijt te raken, was al snel duidelijk. Voor de burger was het dan ook of kiezen tussen de boer, die moest bijleggen om zijn aardappelen te laten vergisten of tot veevoeder te verwerken, of de industrie. Of elke dag aardappelen eten. Intussen kwamen de primeurs uit Malta, Cyprus en Israël al toe in ‘t schap. Gezien de winsten van de aardappelverwerkende industrie (voor grote verwerkende bedrijven rond de 3.000 Euro in 2018) gering zijn, was solidariteit op z’n plaats. Of niet?

© Marc Nollet

Met een lang artikel (5) jaagde Tine Hens van MO de aardappelindustrie de gordijnen in. Niet geheel tegen onze zin werkten we hieraan mee. De invloed van de aardappelverwerkende industrie op het landschap, erosie, grondprijzen, inkomen van de boer, watertekort, watervervuiling... in West-Vlaanderen is immers enorm en bleef lange tijd onder de radar. Het artikel, dat alle stemmen aan het woord laat, werd op Twitter afgeserveerd door de voorzitter van Belgapom, Romain Cools: 'Ik vraag me echt af waarom de verzuring bij sommigen zo groot kan worden om een authentieke Belgische sector, die het wereldwijd goed doet, de verdoemenis in te schrijven als ze lijdt onder deze onvoorziene pandemie'. Intussen kregen we bericht dat de Peruviaanse frietjes de duimen moeten leggen in eigen land, voor de Vlaamse.

Uiteraard geven we je hiermee niet alle artikels die verschenen. Er was bijvoorbeeld een hele discussie over 'sharing' en 'sparing', aangestoken door opiniestukken (6) van collega-organisaties binnen het netwerk van Voedsel Anders. Dat tijdens het heetst van de crisis, net de hoevewinkels, CSA en lokale producten het goed deden, gaf aanleiding tot een vrolijke toets in crisistijd. Het sharing-verhaal, waarbij agro-

ecologie veelal de basis vormt, nam het op tegen het sparing-model (7). Bij dit laatste model wordt een bepaald gebied aangewezen om zo intensief mogelijk aan landbouw te doen, al dan niet met extra ruimte die vrijkomt voor natuur of een missie om de wereld te voeden. De aanhangers van het sparing-model bedienden zich naar eigen zeggen van de wetenschap, deze van het sharing-model van liefde voor hun moestuin in de schaduw van de kerktoren. Nog na het verzoenend artikel (8) van professor Dessein (UGent), met de oproep om naar de motivatie van de argumentatie te luisteren en van daaruit in overleg te gaan, eerder dan elkaar te gaan bekampen met de pen, sloten Hidde Boersma (Groene.nl) en Maarten Boudry (filosoof UGent) af met een finaal bommetje richting sharing-aanhangers. Moest je nog volgen: de West-Vlaamse Milieufederatie stuurde een uitnodiging om het sparing-model en de vrijgemaakte ruimte voor natuur te komen bezoeken in West-Vlaanderen. Vermoedelijk door de corona-restricties kwam er nog geen antwoord.

Dat het Europees landbouwbeleid -dat nu stilaan vorm krijgt voor de volgende periode- een antwoord zou kunnen bieden op vele uitdagingen, daar hoopten we met de milieubeweging een

constructieve bijdrage (9) over te leveren. Tot op vandaag werden milieugroepen vooral als klankbord betrokken. We willen mee aan tafel.

Om niet te hoeven ingaan op de stikstofdiscussie: 'Was de lucht nu schoner of niet? En waarom is er evenveel fijnstof in de lucht door het mestseizoen als anders, hoewel je het niet ziet?', nemen we je nog snel even mee naar de volgende crisis: droogte.

#BeterNaCorona: de aangekondigde droogte.

Het lijkt alsof er in Vlaanderen jaren geen beleid werd gevoerd. Dat is natuurlijk een wat boude stelling, maar de droogte, die al in het milieubeleidsplan 1999-2002 van onze Provincie als problematisch werd aangegeven, wordt er niet beter op. En met de droogte komen de door Hendrik Vandamme (zie opinie eerder in dit artikel) aangehaalde crisisfondsen. Krakende en stuivende akkers. Droge poelen. Toch nog irrigatie met de haspel. De boeren hebben het niet gemakkelijk. Maar de natuur ook niet. Met Natuurpunt en BBL werken we samen om de problematieken in kaart te brengen en aan te kaarten (10). Meer hierover elders in dit tijdschrift.

#BeterNaCorona: eh?

Tja, moeilijk te zeggen. Dat we foto's van natuurlijke stranden mogen aanleveren bij Westtoer, op gesprek mogen bij de landbouwadministratie en samenwerking hebben op Vlaams en West-Vlaams niveau is alvast een vooruitgang. De West-Vlaamse milieuproblematieken blijven niet meer onder de radar. Steeds meer mogen we ook meedenken aan een nieuwe weg, al gaat het enorm traag en blijven veel actoren traditioneel denken. Het zal je niet ontgaan zijn dat in elke opinie de wens staat om in partnerschap te werken. En het is die lijn die we ook steeds willen aanhouden. En het is misschien ook die lijn die het sterkste naar voren komt in deze hele crisis: enkel door samenwerking kan je de zaken veranderen.

(1) West-Vlaamse Milieufederatie trekt aan de alarmbel: meer afval in de duinen door coronamaatregelen. 27 mei 2020. www.hln.be

(2) Editoriaal Hendrik Vandamme. Drietand ABS. april 2020

(3) 'Vlaamse landbouw post corona: zwijgt en doe voort'? Bert Boonen (Natuurpunt) en Bart Vanwildemeersch (West-Vlaamse Milieufederatie). 28 april 2020. www.natuurpunt/nieuws

(4) Opinie landbouw post corona: 'zwijgt en doe voort'? Bert Boonen (Natuurpunt) en Bart Vanwildemeersch (West-Vlaamse Milieufederatie). 24 april 2020. www.landbouwleven.be

(5) 'Mensen lijden honger terwijl er massaal eten vernietigd wordt'. Tine Hens. 4 mei 2020. www.mo.be

(6) Opinie 'De korte keten is geen nostalgische folklore maar een leefbaar landbouwmodel'. Tom Ysewijn en Sofie Vanthournout. 4 mei 2019. www.mo.be

(7) Opinie 'Waarom lokale landbouw en uw moestuin niet volstaan'. Tessa Avermaete, Gerard Govers, Olivier Honnay en Wannes Keulemans. 23 april 2020. www.knack.be

(8) 'Vaak delen partijen hetzelfde objectief, maar is de strategie anders. Dat is ook zo in het voedseldebat.' Joost Desein. 7 mei 2020. www.knack.be

(9) 'Ingredienten voor een duurzaam en veerkrachtig landbouw- en voedingsbeleid'. Laurens De Meyer. Bond Beter Leefmilieu. 15 mei 2020. www.bondbeterleefmilieu.be

(10) 'Wees spaarzaam met (kraan)water'. 27 april 2020. www.vilt.be

---

Tekst Bart Vanwildemeersch

OVER DE SCHREVE

Kikkererwten van Turkije tot Elverdinge? Pioniers experimenteren met droogtegewassen

---

West-Vlaanderen zet komende jaren nog sterker in op waterspaarbekkens de landbouw. Met onze waterintensieve landbouw -aardappelen, groenten, intensieve veeteelt, afnemend areaal blijvend grasland- stijgt de druk op de laatste stroompjes water. Eerdere pogingen om droogteresistente gewassen, als hennep (Heuvelland) te telen, botsten oa op het ontbreken van een afnemer. We brachten eerder het verhaal van Klaas Devreese die experimenteert met quinoa, eenkoorn en melde. Hij vond bij de Oostendse bakkerij Decock een afnemer. In de Vlaamse Ardennen is het Thomas Truyen die de spits afbijt, voor de teelt van kikkererwten, in zware kleigrond.

Op de resultaten van het onderzoek van Inagro, dat al sinds 2018 de teelt van kikkererwten en kidneybonen in onze regio uittest, wilde Thomas niet wachten. Met de hitte en de droogte van de laatste jaren, riskeerde Thomas het om Zwalmse kikkererwten (en kidneybonen) te gaan telen. Deze teelt, oorspronkelijk uit het oostelijk deel van Turkije, heeft net die groeiomstandigheden nodig. Met haar diepe wortels, vindt de plant al het water dat ze nodig heeft. Te veel water geeft risico op schimmels: net wat nodig is.

Er zijn nog heel wat voordelen aan deze vlinderbloemigen. Zo leggen ze stikstof uit de lucht vast (ahw plantaardige Haber-Boschproces) in de bodem en hebben ze dus minder bemesting nodig. Ze zorgen voor nectar in het landelijk gebied. Het loof dient als veevoeder (voeders van hier ipv soja) én vervangt zo de overzeese eiwitten.

Toch zijn er ook wat risico's. Zo is het nog onvoldoende bekend hoe de plant reageert op meer vocht of lagere temperaturen: de teeltproeven (ook in Zeeuws-Vlaanderen) startten in 2018 en sinds dan kenden we nog geen natte zomers. De zaden, net als de plant zelf, zijn schimmelgevoelig en hebben dan ook behandeling (oa. azolen) nodig. Het risico op een mislukte oogst is dan ook niet onbestaande -net zoals bij andere gewassen oa. droogte een risico is. De kosten voor het oogsten van nieuwe gewassen kunnen ook wel eens oplopen, als reguliere machines niet klaar zijn voor deze job. En je hebt een afnemer nodig.

In Zeeuws-Vlaanderen en Wallonië -net als het zuiden- huist er wat meer ervaring voor het telen van deze gewassen in onze (klimatologische) regio, net als in oa. Canada. In Nederland is het groenteverwerker HAK die het voortouw neemt in de zoektocht naar steeds meer inlandse producten. Net over 'de schreve', in Schoondijke, worden al 3.500 kilo/ha gehaald door boer Risseeuw. Wallonië kent een coöperatieve van vier boeren, "Les 4 fermes" in de omgeving van Jodoigne, die de spits afbijt met linzen, quinoa en sinds dit jaar ook kikkererwten. Net als bij Thomas Truyens, die

die zelf zijn afzet regelde, hebben deze boeren een zekere klant en kunnen ze de financiële risico's wat spreiden. In Canada werd een verzekering voor alternatieve gewassen ontwikkeld.

Of dit de teelt van de toekomst is? Het is een stap in de richting van een meer divers landbouwlandschap, meer aangepast aan de klimaatverandering. Kikkererwten (en andere peulvruchten) zijn ook een mooie en lekkere vervanging van dierlijke eiwitten. Lokale eiwitten zijn van belang in een voedingsstrategie. Het zal de vraag zijn of deze kleinschalig geteelde inlandse kikkererwten qua prijs zullen kunnen optornen tegen de ingevoerde, welke ecologische winsten worden behaald, of de (bewezen) ecologische winst vergoed wordt en/of het economisch risico worden ingedekt. Of de oogst van Thomas gelukt is? Dat weten we begin september. Volg hem intussen op Facebook en Instagram op 'peas and beans'.

Bronnen:

Thomas Truyen

https://www.rtb.be/info/regions/detail_blonde-co-rail-ou-verte-la-lentille-belge-va-t-elle-bientot-en-vahir-notre-assiette?id=10301412

<https://www.akkerwijzer.nl/artikel/218212-oogsten-van-kikkererwten-is-geen-peulenschil/>

<https://www.northernpulse.com/uploads/6/Grwing-ChickpeasinthenorthernGreatPlains.pdf>

<https://hak.nl/pers/hoop-op-teelt-hollandse-kikkererwt-steeds-groter>

<https://www.rtlz.nl/business/ondernemen/artikel/4831701/groeiende-markt-voor-plantaardige-eiwitbronnen>

<https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2019/08/20/tweede-proefteelt-kikkererwten-verloopt-positief>

<https://www.inagro.be/Artikel/guid/6610>

https://www.standaard.be/cnt/dmf20200529_04976193

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/05/28/de-droogte-kan-ook-goed-zijn-voor-de-teelt-van-kikkererwten-is/>

<https://www.gondola.be/nl/news/primeur-kikkererwten-van-vlaamse-bodem>

Tekst Thomas Truyen & Bart Vanwildemeersch

Vrijheid in teeltkeuze

Titus Ghyselincx

Beleidsmedewerker landbouw WWF

‘Op beleidsniveau kunnen win-wins behaald worden door bestaande subsidies in te zetten om extra inspanningen voor natuur en klimaat te valoriseren.’

Franky Roose

Provinciaal voorzitter ABS

‘Teeltkeuze door de landbouwer zelf moet blijven. De landbouwer is best geplaatst om de teeltkeuze te maken.’

18

PERSPECTIEF

Vrijheid van teeltkeuze is een relatief begrip. Of het nu gaat om het klimaat, de vruchtbaarheid van de bodem of de sturing van de markt, er is altijd een externe factor die de mogelijkheden van de boer bepaalt. Ook ons leefmilieu is zo'n factor. Deze zet de grenzen uit. 'Tot hier en niet verder', anders komt onze gezondheid in gevaar. Dergelijke grenzen en randvoorwaarden zijn niet problematisch, maar ze maken het wel nodig om de juiste keuzes te maken.

De voedselketen is een complex gegeven. Wat op één niveau besloten wordt heeft impact op alle andere. Dit vraagt om een coherente aanpak. Het is een én-én verhaal. Oplossingen moeten zowel bij de landbouwer, de markt, de wetenschap, het beleid als de consument gezocht worden. Vaak wordt daarbij uitgegaan van het feit dat landbouw en natuur in tegengestelde kampen behoren. Dat is verkeerd. Zo zijn landbouwers de eersten om de gevolgen van klimaatverandering, zoals droogte, te ondervinden.

Deze perceptie is ook jammer, ze belet ons om de mogelijkheid tot win-wins te zien. Zo kan in een autonoom landbouwbedrijfsmodel, waar kringlopen gesloten worden en de aankoop van pesticiden en kunstmest overbodig is, niet enkel de impact op het milieu beperkt worden, maar ook de kosten voor de landbouwer. Wanneer dit bedrijf een lokale afzetmarkt kent, is ook een eerlijkere prijsvorming mogelijk. Op beleidsniveau kunnen dan weer win-wins behaald worden door de bestaande subsidies in te zetten om extra inspanningen voor natuur en klimaat te valoriseren. Al deze mogelijkheden zijn er vandaag al, maar ze worden onvoldoende gestimuleerd. Laten we daarom geen energie verspillen aan het behoud van een vermeende vrijheid, maar ervoor pleiten om de bestaande kennis en mogelijkheden optimaal te benutten.

In Vlaanderen is er ongeveer 660.000 ha landbouwgrond, die aan gegeven wordt. Dit is verplicht voor land- en tuinbouwers. 234.000 ha daarvan is grasland. Deze graslanden zijn verplicht aan te houden door de overheid, dus dit is geen vrije teeltkeuze.

Voor andere teelten is er ook geen vrije teeltkeuze: vanuit Europa wordt opgelegd dat je maar maximaal 75 procent van 1 teeltsoort mag kweken en verplicht 3 teeltkeuzes. Vanuit Vlaanderen is verplicht 1 maal om de 3 jaar aardappelen te telen.

Landbouwers, die groenten verbouwen, volgen ook de regel 1 maal om de 3 of 4 jaar dezelfde teelt te verbouwen. Wat mais in monocultuur betreft, is het duidelijk te merken dat er daar ook meer teeltrotatie toegepast wordt dan 25 jaar terug. De reden is dat veel van die landbouwers hun gronden verpachten in seizoenpacht aan andere landbouwers, die er aardappelen of groenten op zetten. 25 jaar terug bestond dit niet of ze teelden er zelf op.

Besluit: Er wordt vandaag meer teeltrotatie gedaan dan 25 jaar terug en dit door meer keuze uit teeltsoorten, wat economisch rendabeler is. In poldergebied is dat iets moeilijker want daar is ook veel meer blijvend en historisch grasland aanwezig.

Teeltkeuze door landbouwers zelf moet blijven. De landbouwer is best geplaatst om de teeltkeuze te maken.

WEST-VLAAMSE MILIEUFEDERATIE

De West-Vlaamse Milieufederatie vzw zet zich in om samen met haar lidverenigingen en doelgroepen West-Vlaanderen tot een voorbeeldregio te maken waar een gezond leefmilieu en ecosystemen drager zijn van een welvarende ecologisch duurzame samenleving.

Bestuur West-Vlaamse Milieufederatie vzw

Ondervoorzitters Kristina Naeyaert en Peter Hantson
Penningmeester Marcel Heintjens
Secretaris Martine Langen
Bestuursleden Pol De Wulf, René De Molder en Aäron Fabrice.

Lidverenigingen

Momenteel overkoepelt de West-Vlaamse Milieufederatie 85 natuur- en milieuverenigingen, die werken in West-Vlaanderen.

Voor een volledig overzicht: www.westvlaamsemilieufederatie.be/organisatie/wiezijnwij

Wil uw organisatie graag ook lid worden van onze koepel?

Stuur een mail met uw kandidatuur naar secretariaat@westvlaamsemilieufederatie.be

Adviesraden & overleg

Contactpersonen
West-Vlaamse Milieufederatie

Provinciale Minaraad
Bart Vanwildemeersch

Procoro West-Vlaanderen
Katty De Wilde

Adviescomité
buitenluchtrecreatie Westtoer
Bart Vanwildemeersch

Managementcomité
plattelandsontwikkeling
Bart Vanwildemeersch

Overleg met De Vlaamse Waterweg
Kristina Naeyaert

Bekkenraad Bovenschelde
Kristina Naeyaert

Resoc Noord
Marcel Heintjens

Kust 2020, TOPzone Kust, taskforce duurzame recreatieve visserij, ...
Bart Vanwildemeersch

Colofon tijdschrift

Het tijdschrift van de West-Vlaamse Milieufederatie verschijnt 3 keer per jaar: voorjaar – zomer/najaar – winter. Dit tijdschrift is jaargang 15, editie **zomer 2020**.

Online ons tijdschrift lezen? issuu.com/wmfkoepel

Verantwoordelijke uitgever

Eindredactie secretariaat@westvlaamsemilieufederatie.be

Aan dit tijdschrift werkten mee Anke Desender, Aäron Fabrice, Bart Vanwildemeersch, Katty De Wilde, Titus Ghyselincx, Leticia Gheysens, Franky Roose, Thomas Truyen.

Ontwerp Elise Verstraete

Coverfoto Embryonale duinvorming tijdens de lockdown bij Middelkerke. Foto: hhjSolange Coppens

Overname van artikels en illustraties mag mits toelating van de redactie en bronvermelding: Tijdschrift West-Vlaamse Milieufederatie vzw.

Het drukken van dit tijdschrift verloopt 100% isopropylalcoholvrij met biologische inkt en chemievrrije drukvormvervaardiging op 100% gerecycleerd papier door drukkerij Drukta

Dit tijdschrift en/of onze nieuwsbrief beleid digitaal ontvangen?

Stuur een mail naar: secretariaat@westvlaamsemilieufederatie.be

Contacteer ons

Secretariaat en maatschappelijke zetel West-Vlaamse Milieufederatie vzw
Beenhouwersstraat 7 – 2de verdieping | 8000 Brugge | 050 70 71 07

Mail secretariaat@westvlaamsemilieufederatie.be

Website www.westvlaamsemilieufederatie.be

Facebook www.facebook.com/wmfkoepel

Coördinator Katty De Wilde | 050 70 71 07

katty.de.wilde@westvlaamsemilieufederatie.be

Beleidsmedewerker Bart Vanwildemeersch | 0468 07 17 07

bart.vanwildemeersch@westvlaamsemilieufederatie.be

De West-Vlaamse Milieufederatie is erkend als milieuorganisatie door de Vlaamse Overheid. De West-Vlaamse Milieufederatie wordt ondersteund door Provincie West-Vlaanderen.

met de steun van

west-vlaanderen
de gedreven provincie

Natuur en milieu, we gaan ervoor

Activiteiten

Zomercampagnes:

Fluistervaren en Broekwandelen in De Blankaart

Elke woensdag om 14u30 en vrijdag om 18u
tussen begin juli en eind september

Onder voorbehoud van voldoende waterpeil

Plaatsen zijn beperkt.

Natuurpunt leden: gratis op vertoon van ledenkaart.

Niet-leden: 3,5 euro p.p; 7 euro per gezin.

Reservatie via deblankaart@natuurpunt.be

Meer info: [www.natuurpunt.be/op stap!](http://www.natuurpunt.be/op_stap)

Meer zomerse activiteiten:

Neem een kijkje op:

www.natuurpunt.be/agenda

www.velt.nu/activiteiten

www.jnm.be/activiteiten

Ik zomer West-Vlaams

Wandel- en fietstochten in West-Vlaanderen

Meer info: www.ikzomerwestvlaams.be

**Ook graag je activiteit
op onze cover?**
[secretariaat@westvlaamse
milieufederatie.be](mailto:secretariaat@westvlaamse
milieufederatie.be)

**Meer activiteiten
ontdekken?**
[www.westvlaamse
milieufederatie.be](http://www.westvlaamse
milieufederatie.be)

Hou onze facebookpagina
in het oog!